

MASEHET MEGİLA PEREK 1: MEGİLA NİKRET

Masehet Megila

Yaprak 2 Sevgili çocuklar! Mutlaka siz de biliyorsunuzdur; Hahamlarımız Purim gününde Megilat Ester'in okunmasını öngörmüşlerdir. Purim ne zamana rastlar? Yeoşua bin Nun'un yaşadığı dönemde etrafı surlarla çevrili olan şehirlerde, örneğin Yerusalayim'de, Megilat Ester 15 Adar tarihinde okunur. O dönemde etrafı surlarla çevrili olmayan yerlerde ise Megila 14 Adar'da okunur.

Mişna'da belirtildiği üzere, Hahamlarımız, küçük köylerde yaşayan insanların Megila'yı Purim'den birkaç gün önce okuyabileceklerini söylemişlerdir! Neden? Çünkü köy sakinleri Megila'yı kendi başlarına okumayı bilmiyorlardı ve büyük şehre gelerek orada yaşayan bilgili birinden Megila'yı kendileri için okumasını rica etmek durumundaydılar.

Hahamlarımız bu nedenle şöyle demişlerdir: Köylüler şehirde pazar kurulan Pazartesi ve Perşembe günleri şehre zaten geldiklerinden, örneğin eğer Purim Salı gününe rastladıysa, Megila'yı öncesindeki Pazartesi günü okuyabilirler; böylece zaten şehirde oldukları Pazartesi günü bu *mitsvayı* yerine getirecekler ve ertesi gün bir daha şehre gelme zahmetine girmek zorunda kalmayacaklardır.

Öğrenim Yöntemleri – Büyük Dağın Yanındaki Küçük Köy

Yaprak 3 Önceki yaprakta öğrendiğimiz gibi, Yeoşua bin Nun'un döneminde etrafı surlarla çevrili şehirlerde Megila 15 Adar tarihinde okunur. Talmud'un lisanında bu şehirlere "*kerahim*" (surlu, büyük şehirler; tekil haliyle: *kerah*) adı verilir.

Gemara'nın aktardığı bir *Barayta*'da, bir *kerah*'ın bitişiğinde bulunan ev veya mahallelerde yaşayan insanların ve ayrıca, *kerah*'ın görülebildiği bir mesafede oturan kişilerin de, her ne kadar evleri Yeoşua bin Nun zamanında etrafı surlarla çevrili olmayan bir yerde ise de, Megila'yı yine 15 Adar tarihinde okudukları belirtilmektedir.

Dikkat edin! *Amoralar* bu *Barayta*'yı dikkatle incelemişler ve şu soruyu sormuşlardır: *Barayta* hem bir *kerah*'ın **bitişiğinde** oturan bir kişinin Megila'yı 15 Adar'da okuduğunu hem de *kerah*'ı uzaktan da olsa **gören** bir yerde oturan bir kişinin Megila'yı yine ayın 15'inde okuduğunu belirtmektedir. Ama ikisini birden söylemeye ne gerek vardır? *Kerah*'ın **bitişiğinde** oturan bir kişi aynı zamanda *kerah*'ı **gören** bir yerde de değil midir?! Dolayısıyla sadece ikincisini söylemesi yeterli olmaz mıydı!

Gemara bunu şöyle açıklamaktadır: Eğer *Barayta* yalnızca *kerah*'ı **gören** bir yerde Megila'nın 15 Adar'da okunduğunu söylemiş olsaydı, *kerah*'ın hemen bitişiğindeki bir vadide bulunan ve aradaki eğim yüzünden *kerah*'ı göremeyen bir köyün sakinlerinin, sırf *kerah*'ı doğrudan göremedikleri için Megila'yı *kerahim* gibi 15 Adar'da değil, diğer yerler gibi 14 Adar'da okuyacaklarını düşünebilirdik. Bu nedenle *Barayta*, *kerah*'ı görmüyor olsa bile, ona **bitişik** olan yerlerde de Megila'nın 15 Adar'da okunduğunu vurgulama gereği görmüştür.

Tsedaka Ölümünden Kurtarır (devam)

"Sanki onun elinden ekmek alıp sepete koyuyormuş gibi davrandım, ama aslında kendime ait bir ekmeği alıp sepetin içine koydum. Böylece herkes ekmeği verenin o olduğunu düşündüğü için fakir dostumun mahcup olmamasını sağladım. Yaptığım *mitsva* bu" – diye bitirdi Yahudi asil davranışı hakkında anlatacaklarını.

"Kıymetli dostum!" dedi Şemuel Yahudi'ye büyük bir sevgiyle. "*Matan BaSeter* (fakirlere gizlice yardım) *mitsvasını* yerine getirmen sayesinde, hakkında verilmiş kesin bir ölüm kararını etkisiz kılabilirdin. Ve böylece '*Tsedaka ölümünden kurtarır*' (Mişle 10:2, 11:4) pasuğu senin için gerçekleşti!"

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

SON

Kadınlar Da *Megila* Okumakla Yükümlüdür

Yaprak

4

Kadınlar *Şema*'yı vaktinde okuma *mitsvası*ndan muaftırlar. Sebebini hatırlayan var mı? Cevap şöyledir: Kadınlar genel olarak, “*Mitsvat Ase ŞeaZman Gerama*” (Zamanın Yürürlüğe Soktuğu ‘Yap’ Şeklindeki Bir *Mitsva*) sınıfındaki *mitsvalardan* muaftırlar (bkz. I. Kitap, sayfa 25). Şöyle ki; bazı *mitsvalar* vardır ki, onları yerine getirme yükümlülüğü sürekli. Örneğin *tsedaka mitsvası*, karşımıza her çıktığında yerine getirilir. Buna karşılık, yerine getirilmesi her zaman mümkün olmayan *mitsvalar* vardır. Örneğin sabah *Şema* söyleme *mitsvası* yalnızca günün başında, akşam *Şema* söyleme *mitsvası* ise yalnızca gece vakti yerine getirilebilir. İşte kadınlar bu tipteki, zamana bağlı “yap” şeklindeki *mitsvalardan* muaftır.

Şimdi bir soru soralım: Megilat Ester’i okuma *mitsvası* ne zaman yerine getirilir? Yalnızca Purim’de. Dolayısıyla bu da zamana bağlı “yap” şeklindeki bir *mitsva*dır. Ama işte, buna rağmen kadınlar da Megila okuma *mitsvası*yla yükümlüdür. Neden?

Gemara bunun sebebini bir prensiple açıklamaktadır: “O mucizede kadınlar da vardı” ve bu nedenle bu *mitsva*dan kadınlar da sorumludur. Nedir kastedilen?

Raşbam’ın açıklamasına göre, Purim mucizesinin esası, bir kadın – yani Kraliçe Ester – aracılığıyla meydana geldiğinden, kadınlar da bu mucizeye ve dolayısıyla *mitsvaya* ortaklırlar. Raşi ve Baale Tosafot ise farklı bir açıklama getirirler: Aman’ın Ahaşveroş tarafından onaylanan fermarı istisnasız tüm Yahudilerin imhasını öngörüyordu. Megilat Ester’de yazılı olduğu gibi, “gençten yaşlıya, çocuk ve **kadınlar** [da dâhil olmak üzere]...” (Megilat Ester 3:13). Bu nedenle Purim mucizesi kadınları da doğrudan ilgilendirmektedir.

Teverya Şehrinde *Megila* Ne Zaman Okunur?

Yaprak

5

Gemara, Rabi Yeuda A-Nasi’nin oğlu olan *Amora* Hizkiya’nın Teverya şehrinde yaşadığını ve Megilat Ester’i hem 14 Adar’da hem de 15 Adar’da okuduğunu anlatmaktadır.

Ama neden böyle yapmaktaydı? Teverya, Yeoşua bin Nun zamanında etrafı surlarla çevrili şehirlerden biriydi ve buna göre orada Megila’nın 15 Adar’da okunması gerekir!

Gemara, *Amora* Hizkiya’nın, Teverya’nın “surlarla çevrili” sayılıp sayılmadığı konusunda şüpheli olduğunu belirtmektedir.

Neden? Çünkü şehrin bir tarafı Kineret Gölü’nde sona ermektedir. Şehrin Yeoşua bin Nun zamanında üç yandan surlarla çevrili olduğu doğrudur, ama dördüncü tarafta sur yoktur – göl vardır! Bu durumda elbette şehrin yine de “surlarla çevrili” sayıldığı söylenebilir, zira düşmanlar şehre rahatça girememektedir. Ama diğer yandan, fiiliyatta, Kineret Gölü’nün bulunduğu dördüncü tarafta sur olmadığı için belki de “surlarla çevrili” tanımı bu şehre uygun değildir.

Bu nedenle *Amora* Hizkiya, Megila’yı hem 14 Adar’da hem de 15 Adar’da okurdu. Buna benzer şekilde Yeoşua bin Nun zamanında surlarla çevrili sayılıp sayılmadığı konusunda şüphe olan başka yerlerde de Megila her iki günde de okunur – ki İstanbul da böyle bir şehirdir. Böyle bir durumda ilk gün Megila okunurken *beraha* söylenir, ama ikinci gün söylenmez.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael’deki İkinci Nesil Amoraim

İkinci *Amoraim* neslinde Babil ve Erets-Yisrael’de faaliyet göstermiş *Amoralardan*dır.

Babil’de doğmuştur. Bazılarına göre, *Amora* Rav’ın üvey oğludur (ikinci eşinin oğlu). Babil’de *Amoralar* Rav ve Şemuel’in yanında Tora öğrenmiştir. Bir olay nedeniyle (bkz. *Baba Kama* 117a), hocası Rav ona Erets-Yisrael’e çıkıp Rabi Yohanan’ın *yeşivasına* gitmesi talimatını vermişti.

Erets-Yisrael’de birkaç yıl kaldıktan sonra

Babil’e geri döndü ve orada Rav’ın öğrencileri Rav Una ve Rav Yeuda’dan Tora öğrendi.

Üçüncü nesildeki, aralarında Raba ve Rav Yosef’in de bulunduğu en büyük *Amoralar* onun öğrencileridir ve onun adıyla *alahalar* aktarmışlardır.

İhtiyarlığında tekrar Erets-Yisrael’e çıkmış ve orada da kalabalık kitlelere Tora öğretmeye devam etmiştir.

**Rav
Kaana**

Rabi Zera Neden *Bet Midraşın* Kapısında Otururdu?

Yaprak

6

Rabi Zera bir *Amoraydı*.

Babil’de bir Koen ailesinin oğlu olarak dünyaya gelmişti, ama Rabi Zera henüz küçük bir çocukken annesi ve babası vefat etmişlerdi. Rabi Zera ebeveyninin kendisi bu kadar küçük bir yaşta ölmüş oldukları ve bu nedenle, anne ve babasını onurlandırma *mitsvasını* yerine getirmeye nail olamadığı için uzun bir dönem boyunca üzüntü yaşamıştı (Talmud Yerusalmi *Pea* 1:1).

Küçük Zera büyük bir gayretle ve çalışkanlıkla Tora öğrendi. O kadar ki, sonunda Yisrael’in büyüklerinden biri haline gelmeye nail oldu! Yıllar sonra Rabi Zera Erets-Yisrael’e çıktı ve burada *alaha* uygulama talimatları verme yetkisiyle birlikte “Rabi” sıfatına layık oldu (Raşi, *Ketubot* 43b). Uzun yıllar boyunca Teverya şehrinde Tora öğrendi ve çok uzun bir ömre nail oldu (*Megila* 28a).

Rabi Zera zayıf düşüp Tora öğrenemediği zamanlarda, *talmid hahamlar bet midraşa* girip çıkarken onların önünde ayağa kalkarak *talmid hahamları* onurlandırma *mitsvasını* yerine getirme amacıyla *bet midraşın* girişinde otururdu!

Bu yaprakta *Gemara*, Rabi Zera vefat ettiği zaman, Yisrael içinde büyük bir şahsiyet öldüğü için ardından acı ağıtlar yakıldığı anlatılmaktadır.

Mişloah Manot Mitsvası Nasıl Yerine Getirilir?

Yaprak

7

Megilat Ester’de şöyle bir pasuk okuyoruz: “[*Mordehay, Purim günlerini*] ... ziyafet ve sevinç, *akranına porsiyonlar gönderme (Mişloah Manot)* ve yoksullara armağanlar (*Matanot LaEvyonim*) [verme] günleri yapmaları [talimatını verdi]” (Megilat Ester 9:22). Bu pasukta Purim bayramına özgü üç *mitsva* yer almaktadır:

Mişloah Manot: Akranımıza yemeye hazır porsiyonlar göndermemiz gerekir. Kaç tane yiyecek gönderilmelidir? İki tane! Örneğin tavuk ve patates; veya kek ve ananas konservesi gibi.

Bunu nereden biliyoruz?

Çünkü bu pasukta bunun bir “*akranına porsiyonlar gönderme*” günü olduğu söylenmektedir. Buradaki “*porsiyonlar*” sözcüğü çoğuldur (İbranice *manot*; tekil olarak *mana*). Böylece en az iki farklı yiyecek porsiyonu göndermek gerekmektedir. Kime? “Akranına”. Bu ise tekil kullanımdır. Buradan, bir kişiye iki porsiyon yiyecek gönderildiği zaman bu *mitsvanın* yerine getirilmiş olacağı öğrenilmektedir.

Matanot LaEvyonim: Bu *mitsva* da pasukta yer almaktadır: “*yoksullara armağanlar*”. Buradan da iki tane armağan göndermek gerektiğini öğreniyoruz: Bir yoksula bir armağan ikinci bir yoksula da yine bir armağan. [Elbette her iki *mitsvada* da bunlar asgari gerekliliklerdir ve ne kadar çok gönderilirse o kadar iyidir.]

Seudat Purim: Pasuktan öğrendiğimiz bir başka nokta daha vardır: Purim *seudası* gece değil, gündüz vakti düzenlenmelidir, çünkü pasukta “*ziyafet ve sevinç ... günleri*” diye yazılıdır ve “gün” sözcüğü gündüzü ifade eder. *Gemara Amoralardan* birinin bu *alahayı* duyduğu zaman, unutmamak için onu hemen kırk kere tekrarladığını anlatmaktadır!

Korban Neder ve Korban Nedava

Yaprak

8

Tora'da ve *Gemara*'da birkaç yerde “neder” adı verilen bir *korban* türünden ve “nedava” adı verilen başka bir *korbandan* bahsedilmektedir.

“Neder” *korbanı* ile “nedava” *korbanı* arasında ne fark vardır? Bu konudaki farkı belirleyen şey, Bet-Amikdaş'a gönüllü bir *korban* getirmek isteyen kişinin kullandığı ifadedir.

Eğer Reuven kendisine ait bir hayvanı işaret edip “Bu hayvan *korban* olacak” dediği takdirde gerçekten de o hayvanı *korban* olarak getirmekle yükümlüdür. Ama eğer hayvan ölürse veya çalınırsa veya üzerinde *korban* olmasını engelleyen bedensel bir kusur ortaya çıkarsa, Reuven onun yerine başka bir *korban* getirmek zorunda değildir, çünkü özellikle “o hayvanı” *korban* olarak getirmeyi üstlenmiştir ve artık onu *korban* olarak getirmesi mümkün değildir. Böyle bir *korban* “*korban nedava*” adı verilir.

Ama eğer Reuven “Bet-Amikdaş'a bir hayvanı *korban* olarak getireceğim” der, ama bunu hangi hayvanla yapacağını söylemezse ve daha sonra bir hayvanı bu vaadini yerine getirme amacıyla seçmesinin ardından bu hayvan birden bire ölür, çalınır veya bedeninde bir kusur çıkarsa, Reuven onun yerine başka bir hayvan getirmekle yükümlüdür. Bunun sebebi Reuven'in vaatte bulunurken belirli bir hayvanı işaret etmemiş, bir *korban* getirme konusunda doğrudan “kendi şahsını” bağlamış olmasıdır. Bu tipteki bir *korban* da “*korban neder*” adı verilir.

Tora'nın Yunancaya Çevrilmesi

Yaprak

9

Gemara, Helenist Mısır Kralı Talmay zamanında meydana gelen bir olayı aktarmaktadır.

Kral Talmay, Yisrael Hahamlarından yetmiş iki tanesini çağırarak ve geldiklerinde onların her birini farklı bir odaya yerleştirerek kendilerinden kutsal Tora'yı Yunancaya çevirmelerini istemişti. Talmay Hahamları neden mi aynı salonda tutmayıp farklı odalara yerleştirmişti? Çünkü onların birbirleriyle gizlice anlaşarak, Talmay'dan gizlemek istedikleri bazı pasukları farklı şekilde çevirmeye karar verebileceklerinden şüphelenmişti. Buna karşılık herkes farklı odalarda olduğu zaman, aralarından hiçbiri Tora'yı farklı bir şekilde çevirmeye cesaret edemeyecekti, zira diğer herkes doğru, kendisi ise farklı çeviri yaptığı zaman kralın onu cezalandırabileceğinden korkacaktı.

Ne var ki Kutsal ve Mübarek Tanrı bu yetmiş iki Hahamın hepsinin kalbine öyle bir ilham verdi ki, hepsi kralın anlamaması için tam olarak aynı pasukları ve aynı şekilde çevirdi. Örneğin Tora'da tavşanın *kaşer* olmadığı ve onu yemenin yasak olduğu yazılıdır. Ama Hahamlar çeviri yaptıklarında “tavşan” yazmadılar, çünkü kralın bunu bir hakaret olarak algılayabileceğinden endişe etmişlerdi. Neden mi? Çünkü kralın karısının adı “tavşan” anlamına geliyordu!

Sevgili çocuklar... Hahamlarımız, Tora Yunancaya çevrildiği zaman dünyanın üç gün boyunca karanlığa gömüldüğünü anlatırlar! Çünkü Tora'nın tüm hikmeti, ancak ve ancak kutsal lisan olan İbranice orijinaliyle anlaşılabilir (*Megilat Taanit* perek 13 doğrultusunda *Şulhan Aruh Orah Hayim* 580:2).

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

İkinci nesilde Erets-Yisrael'de yaşamış *Amoralardandır*.

Babası Neardea şehri hahamlarından Rabi Aba'ydı. Kendisi de Babil'de doğmuştur. Babası Rabi Aba'nın ismi, *Gemara*'da, yeni ayın tespiti konusunda *Amora* Şemuel ile yaptığı bir konuşmada geçmektedir (*Roş Ašana* 20b). Gençliğinde Rabi Simlay, Neardea *yeşivasında* *Amora* Şemuel'in yanında öğrenim gördü ve daha sonra Erets-

Yisrael'e çıkarak Lod şehrine yerleşti.

Erets-Yisrael'de Rabi Yanay A-Zaken ve Rabi Yeuda Nesia'nın ağzından Tora öğrendi. Hatta bu hocalarına şahsen hizmet etti.

Hocası Rabi Yeuda Nesia, Babil'deki hahamları yabancılara ait yağ konusundaki talimatı (bkz. sayfa 166) hakkında bilgilendirmesi amacıyla oraya Rabi Simlay'ı göndermiştir.

**Rabi
Simlay**

Mişkanlar ve I. Bet-Amikdaş

Yaprak

10

Gemara I. Bet-Amikdaş inşa edilene kadar Yisrael halkının ibadet için kullandığı tüm *Mişkan*ları tarif etmektedir.

Çöldeki *Mişkan*: Bene-Yisrael'in Mısır'dan çıkmalarının ikinci yılında Moşe Rabenu Sinay Çölü'nde *Mişkan*'ı kurmuştu. *Mişkan*, halkın Erets-Yisrael'e girişine kadar otuz dokuz yıl boyunca çölde faaliyet göstermiştir.

Gilgal'daki *Mişkan*: Erets-Yisrael'e girildikten sonra *Mişkan*, Gilgal şehrine kurulmuş ve Erets-Yisrael'in fethedilip kabileler arasında paylaşılması sona erene kadar on dört yıl boyunca orada hizmet vermiştir.

Şilo'daki *Mişkan*: Erets-Yisrael'in paylaşımı tamamlandıktan sonra, *Mişkan* Şilo şehrinde kurulmuştur. Şilo'daki *Mişkan* taştan duvarlarla inşa edilmişti, ama üstü taştan bir damla kapalı değildi ve bunun yerine *Mişkan*'ın üstüne Moşe Rabenu'nun çöldeki *Mişkan* için yapmış olduğu üst örtüyü örtmüşlerdi. Şilo'daki *Mişkan*, Bene-Yisrael'in günahları nedeniyle yıkılana kadar halka üç yüz altmış dokuz yıl boyunca hizmet vermiştir.

Yeni *Mişkan*: Bunun ardından Nov şehrinde yeni bir *Mişkan* kurulmuştur. Bir süre sonra Givon şehrine taşınan bu *Mişkan*, Kral Şelomo'nun dönemine kadar toplam elli yedi yıl boyunca faal durumda kalmıştır.

I. Bet-Amikdaş: Daha sonra Kral Şelomo Yeruşalayim'de I. Bet-Amikdaş'ı inşa etmiştir. Bet-Amikdaş'ın inşa edilişi, Mısır çıkışından dört yüz seksen yıl sonra gerçekleşmiştir.

Tanrı, Yisrael Halkını Önemser

Yaprak

11

Behukotay *peraşasında* (Vayikra 26:33-34) Tora, Yisrael halkı Tora'ya aykırı davranıp günah işlediği takdirde yabancı halkların egemenliği altına girecekleri veya sürgüne çıkacakları belirtilmektedir. Yine de Tora, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın o zaman da Yisrael halkını korumak üzere elçiler göndereceğini söylemektedir. *Gemara*'nın anlattığı gibi, Bene-Yisrael Babil sürgününde oldukları zaman Tanrı, Babil İmparatoru Nevuhadnetsar'ın büyük önem verdiği Daniyel, Hananya, Mişael ve Azarya'yı göndermiş ve bu sayede imparatorun Yahudilere iyi davranmasını sağlamıştır.

Ahaşveroş ve kötü yürekli Aman'ın zamanında da, Tanrı, *tsadik* Mordehay ve kraliçe Ester'i göndermiş ve Yahudiler onlar sayesinde kurtulmuştur.

Yunan egemenliği sırasında Kutsal ve Mübarek Tanrı, Büyük İskender'in hayranlığını kazanan Şimon A-Tsadik'i ve daha sonraları da Yunanlıları mağlup eden Haşmonay hanedanına mensup Matatyau ve oğullarını göndermiştir.

II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından sonra Yisrael halkının üzerinde Romalılar egemen olmuştur. O dönemde Kutsal ve Mübarek Tanrı "Rabi", yani *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi ile onun gibi çok sayıda haham göndermiş, bu hahamlar imparatorluk nezdinde yaptıkları girişimlerle Yisrael halkına karşı ağır kararların çıkarılmamasını veya çıkarılmış kararların iptal edilmesini sağlamışlardır.

Tüm bunlar Yisrael halkı sürgündeyken gerçekleşmiştir. Ama *Gemara*, gelecekte Yisrael halkını Bizzat Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın koruyacağını ve halkın hiçbir yabancı ulusun egemenliğine maruz kalmayacağını belirtmektedir.

Purim Mucizesi Neden Gerçekleşti?

Yaprak

12

Megilat Ester'de, Yisrael halkına karşı korkunç bir ferman çıkarıldığı anlatılmaktadır: Kötü yürekli Aman kadın, çocuk, yaşlı demeden tüm Yahudilerin katline karar vermişti. Ama Kutsal ve Mübarek Tanrı, Bene-Yisrael'e merhamet etmiş ve onlar için büyük bir mucize gerçekleştirmiştir.

Gemara'da anlatıldığı üzere öğrencileri Rabi Şimon bar Yohay'a bir soru sormuşlardı: "Rabi! Yisrael halkı neden bu denli ağır bir fermana maruz kalmıştı?" Rabi Şimon bar Yohay onlara "Siz söyleyin" dedi. Öğrenciler "Çünkü Yahudiler İmparator Ahaşveroş'un düzenlediği ziyafete katılmışlardı" diye cevap verdiler. Rabi Şimon bar Yohay "Ama bu ziyafete yalnızca Şuşan'da oturan Yahudiler katılmıştı. Tüm Yahudileri bu fermana tabi tutmaya ne gerek vardı?" Bunu söyledikten sonra Rabi Şimon bar Yohay öğrencilerinin sorusunu şöyle cevapladı: "Kötü yürekli Nevuhadnetsar'ın döneminde Yahudiler bir heykelin önünde eğilmişlerdi, çünkü imparatorun kendilerini öldüreceklerinden korkmuşlardı. Ama ne olursa olsun putların önünde eğilmek kesinlikle yasaktır. İşte tüm Yahudileri kapsayan fermanın sebebi buydu."

Öğrenciler şaşırılmışlardı: "Öyleyse Tanrı sonunda neden Yahudiler için bu büyük mucizeyi yaptı?" diye sordular. Rabi Şimon bar Yohay onlara şöyle cevap verdi: "Yahudiler putun önünde eğilmişlerdi, ama bunu yaparken aslında puta tapma gibi bir niyetleri yoktu. Sadece imparatorun korktukları için böyle davranmışlardı. Böylece onlar 'sanki puta tapar gibi' yaptıkları için, Tanrı da onlara karşı 'sanki tamamen imha edileceklermiş gibi' bir ferman çıkartılmasını sağladı, ama bu ferman gerçekleşmedi."

İyi Karakter – Annemiz Rahel’in Büyüklüğü

Yaprak

13

Yaakov Avinu Haran’a geldiği zaman, Rahel İmenu ile evlenmek istemişti. Rahel ona “Babam Lavan’a dikkat et. Hilekâr biridir ve sonunda sana kız kardeşim Lea’yı verecektir” dedi. Lavan’ın bunu yapmasını önlemek için, Rahel ile Yaakov, aralarında bazı özel işaretler kararlaştırdılar. Düğün günü geldiğinde Rahel Yaakov’a bu işaretleri söyleyecekti ve Yaakov da onun Lea değil, Rahel olduğunu anlayacaktı.

Ve gerçekten de Lavan düğüne Rahel’in yerine Lea’yı getirdi. Rahel’in içini bir sıkıntı kaplamıştı. Birazdan Yaakov Lea’ya bu işaretleri soracak ve Lea ne cevap vereceğini bilemeyince büyük bir utanç yaşayacaktı. Rahel Lea için o kadar üzüldü ki, onun bu mahcubiyeti yaşamaması için gidip bu işaretleri ona açıkladı! Böylece Rahel, sırf ablası Lea’nın utanç yaşamaması için Yaakov Avinu ile evlenme fırsatından vazgeçmiş oluyordu!

Kutsal Hahamlarımız, bu asil davranışı nedeniyle Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın Rahel İmenu’ya, evlatlarını, Yisrael halkını, sürgün sonrasında kurtaracağı sözünü verdi. İşte Yirmeyau kitabındaki ünlü pasukların anlamı budur: “Yükseklerde bir ses duyuluyor; bir ağıt, acı bir ağlayış. Rahel evlatları için ağlıyor; reddediyor evlatları için teselli bulmayı, çünkü yoklar” (Yirmeyau 31:14). Rahel, sürgüne gitmiş olan evlatları için ağlamaktadır. Ama Kutsal ve Mübarek Tanrı ona cevap vermektedir: “Şöyle dedi A-Şem: Esirge sesini ağlamaktan; ve gözlerini gözyaşından! Çünkü yaptıklarının ödülü var – A-Şem’in Sözü – ve [evlatların,] düşman topraklarından geri dönecekler” (Yirmeyau 31:15). Raşi bunu şöyle açıklamaktadır: “Yapmış olduğun iyilik davranışı sayesinde evlatlarını Erets-Yisrael’e geri getireceğim.”

Öğrenim Yöntemleri – Purim’de Neden *Allel* Söylemeyiz?

Yaprak

14

Neden tüm bayramlarda okuduğumuz gibi Purim’de de *Allel* duasını okumayız?

Bu yazımızda *Gemara*’nın bu soruya verdiği üç cevabı öğreneceğiz:

a. Çünkü Erets-Yisrael’in dışında meydana gelen mucizeler için *Allel* okunmaz ve Purim mucizesi, başında Ahaşveroş’un bulunduğu Pers İmparatorluğu’nda meydana gelmiştir.

b. Rav Nahman’ın cevabı: Purim’deki büyük mucizenin hikâyesini anlatan Megila’nın okunması *Allel* okumanın yerini tutmaktadır.

c. Rava’nın cevabı: *Allel*’in ilk parçası olan Teilim 113’te “Tanrı’yı övün; övün ey A-Şem’in kulları” demektedir. Pasuğun anlamı, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın kulları olarak O’nu övmekte olduğumuzdur.

Bu nedenle, örneğin Pesah’ta, “övün ey A-Şem’in kulları” deriz, çünkü Mısır kralı Paro’nun köleleri olmaktan kurtulup Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın kulları haline gelmişizdir. Bu nedenle “övün ey A-Şem’in kulları” demek yerindedir. Buna karşılık Purim mucizesinde Bene-Yisrael ölümden kurtulmuş olmalarına rağmen hâlâ Ahaşveroş’un krallığı altında kalmışlar, sadece ve sadece A-Şem’in kulları haline henüz gelememişlerdi. Bu nedenle Purim’de *Allel* okumayız.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael’deki İkinci Nesil Amoraim

Öğretisi

Amora Rav Simlay, büyük halk kitlelerine yaptığı *deraşalarla* ünlenmiştir ve çok sayıdaki öğretisi Talmud’da ve *Midraşlar*da yer almaktadır. *Amoraların* bazıları sözlerine “*Daraş Rabi Simlay*” (“Rabi Simlay şöyle bir *deraşa* yaptı”) diye başlarlar.

Rabi Simlay’ın, Yahudi inancından sapan kişilerle inanç ve din konusunda birçok tartışması olmuştur ve büyük tecrübesi

ışığında kendisine bir kural belirlemişti: Onlarla gereğinden fazla tartışmalara sürüklenmemekte, yalnızca sordukları soru konusunda onlara doğruyu göstermekle yetinmekteydi.

Midraş’ta (*Bamidbar Raba*) *Amora* Rav Aha ile birlikte söylediği bir öğretisi bulunan Rabi Tanhum beRabi Aşer, *Amora* Rav Simlay’ın damadıydı.

Rabi
Simlay

Uzayan Asa

Yaprak

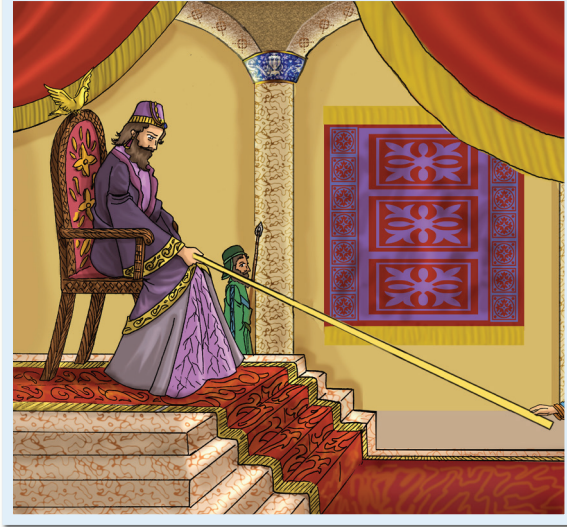
15

Kötü yürekli Aman, tüm Yahudilerin öldürülmesi talimatının yer aldığı mektuplar hazırlamıştı. Bu mektuplar 13 Nisan tarihinde yazılmıştı. Tsadik Mordehay bunun üzerine hemen durumu Kraliçe Ester'e bildirmiş ve ona, imparatorun yanına giderek bu kötü fermanı iptal etmesi için ona yalvarmaya mecbur olduğunu söylemişti.

Kraliçe Ester ona "Lütfen Şuşan şehrinde bulunan tüm Yahudileri bir araya topla. İmparator Ahaşveroş'u bu kötü fermanı iptal etmeye ikna etme görevimde başarıya ulaşabilmem uğruna oruç tutup benim için dua etsinler" mesajını gönderdi. Mordehay hemen üç günlük bir oruç ilan etti! Ve Yahudiler 14 Nisan'dan 16 Nisan'a kadar oruç tuttular. Evet! Bu, Yahudilerin, Pesah gecesi, Pesah'ın ilk günü ve ikinci günü yemek yememeleri anlamına geliyordu!

Bunun ardından Ester, çağrılmış olmamasına rağmen imparatorun yanına geldi. Durumdan çok endişeleniyordu, çünkü imparatorun huzuruna izinsiz çıkan kişinin hakkı idam edilmektir. Bunun tek istisnası, imparatorun, kraliyet asasını bu kişiye uzatmasıydı. Bunu yaptığı takdirde, içeri giren kişi idam edilmezdi.

Rabi Yohanan şöyle dedi: Ester imparatorun huzuruna çıktığında melekler ona yardıma geldi ve meleklerden biri imparatorun asasının Ester'in durduğu yere kadar uzamasını sağladı. Böylece Ester asanın ucuna dokundu ve idamdan kurtuldu.

Hayatı Kurtulan Gelin

Büyük gün – Rabi Akiva'nın kızının düğün günü – yaklaşmaktaydı. Tüm ev sevince boğulmuştu. Ev iyice temizlenip firçalanmıştı ve havaya insanın ağzını sulandıran muhteşem yemek kokuları hâkimdi. Titiz hazırlıklar müthiş bir enerji ve coşkuyla gerçekleştirilmekteydi.

Ama bu coşkulu sevinç duygularının

arasında, Rabi Akiva, eşi ve gelin kızının kalbinde ağır endişeler de kendilerine yer etmişti.

Gelin ile ebeveyni bu denli mutlu ve ümit dolu bir zamanda neden mi endişeleniyordu? Düğünden birkaç gün önce bazı astrologlar gelip Rab Akiva'nın kulağına nahoş şeyler fısıldamışlardı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
191'de

Tsadik Mordehay Kendisini Öldürmeye Geldiklerini Düşündü

Yaprak
16

Önceki yaprakta, İmparator Ahaşveroş'un salonuna izin almadan girdiği sırada Kraliçe Ester için gerçekleştirilen büyük mucizeyi öğrenmiştik.

Bu yaprakta da bunun devamında meydana gelen diğer olayları göreceğiz.

Ahaşveroş Aman'a, Mordehay'a kraliyet giysilerini giydirip kraliyet atına bindirmesini söylediği zaman, kötü yürekli Aman, Mordehay'ı aramaya çıktı ve onu,

öğrencileriyle birlikte *Omer-korbanı* ile ilgili *alahaları* öğrenirken buldu. Bunun sebebi, *Omer-korbanının*, o günkü tarih olan 16 Nisan tarihinde getirilmesidir. Bu *korbanda* Koen, yeni yılın ilk arpasından elde edilmiş undan, eliyle bir "*komets*" (bkz. sayfa 59) alıp *Mizbeah* üzerinde tüttürdü. Bet-Amikdaş ayakta olmadığı için bu *korbanı* gerçekleştiremiyorlardı; ama en azından onunla ilgili kuralları öğrenmekteydiler.

Mordehay, Aman'ın yanında bir atla geldiğini görünce kendi kendine "Mutlaka beni öldürmeye geliyor!" diye düşündü. Öğrencilerine, onlar da öldürülmesin diye hemen kaçmalarını söyledi ve Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın huzurunda, kendisini kurtarması için dua etmeye başladı. Ama öğrenciler öğretmenlerini yalnız bırakmamışlardı. Kötü yürekli Aman kenarda durarak öğrencilere o gün ne öğrendiklerini sordu. Öğrenciler "Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemlerde getirilen *Omer-korbanından* ayrılan *komets* konusunu öğrendik" dediler. Bunun üzerine Aman acı acı gülerek "Sizin bir *komets* arpanız, benim on bin *kikar* gümüşüme üstün geldi!" dedi.

O günün devamında, akşama doğru, *Omer* sayımının ilk gününde, kötü Aman darağacına asılacaktı.

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Üçüncü *Amoraim* neslinde Babil'de yaşamış bir *Amoradır*. Pumbedita *yeşivasının* başkanlığını yapmıştır. Talmud Bavli'de aktarılan birçok öğretisi onun Tora sözlerine, *alahalarına* ve kararlarına dayanır.

Pumbedita'da, Koen Gadol Eli'nin (bkz. sayfa 149) soyundan gelen Nahmani'nin oğlu olarak dünyaya gelmişti (bkz. *Roş Ašana* 18a). Raba'nın üç kardeşi vardı: Rav Hananya, Rav Oşaya ve Keylil. Rav Hananya ve Rav Oşaya Erets-Yisrael'e çıkmışlar ve Teverya'da Rabi Yohanan'dan Tora öğrenmişlerdir. Diğer kardeşi Keylil ise, oğlu ünlü *Amora* Abaye doğmadan önce genç yaşta ölmüştür.

Babil'de Raba, Rav'ın izinden giden Sura *yeşivası* başkanı Rav Una'dan Tora öğrendi. Raba, *Amora* Rav'ın tarzı doğrultusunda öğrenim ve karar verme yöntemlerini ondan öğrendi. Ve gerçekten de Raba, Şemuel'in görüşünü takip ettiği üç konu haricinde her şeyde Rav'ın görüşüne göre hareket ederdi (bkz. *Şabat* 22a).

Raba'nın kardeşleri, Erets-Yisrael'deki Tora öğrenimi ekolünün ürünü olan Talmud Yerusalmi'yi Rabi Yohanan'dan öğrenmek üzere Erets-Yisrael'e çıkmasını istemişlerdi ve gerçekten de, Raba Erets-Yisrael'de öğrenim görmek üzere buraya geldi; ancak kısa bir süre sonra Babil'e geri döndü.

Raba

**MASEHET MEGİLA
PEREK 2:
AKORE LEMAFREA**

Tefila Metnini Kim Oluşturmuştur?

Yaprak
17

Yisrael halkının I. Bet-Amikdaş'ın yıkılması sonrasında Babil'e sürülmesinin ardından Bene-Yisrael birçok farklı ülkeye dağılmış durumdaydı ve çocukları, artık doğdukları ülkelerin yerel dillerini konuşuyordu. Bu şekilde Yahudiler arasında konuşulan birçok farklı dil vardı, zira çok çeşitli ülkelere dağılmışlardı ve dualarının içine başka dillerden sözcükler eklemeyen, sırf kutsal lisan olan İbranice dilinde dua etmekte zorlanıyorlardı.

Ezra A-Sofer bunu görünce, başında bulunduğu *bet dinle* birlikte herkes için kutsal lisanda tek tip bir dua metni düzenledi. Bu sayede herkes aynı nüshayla dua edebilecekti. Çünkü eğer bunu yapmasaydı, Yahudiler arasında konuşulan çok sayıda dil nedeniyle sonunda kimse düzgün bir şekilde dua etmeyi başaramayacak ve farklı topraklardaki Yahudiler arasında da birlik diye bir şey kalmayacaktı (Rambam, *Ilhot Tefila* başı).

Ezra A-Sofer'le birlikte *tefila* metnini oluşturan hahamlar kimlerdi?

Bu yaprakta, aralarında peygamberlerin de bulunduğu yüz yirmi Yisrael hahamı olduğunu öğreniyoruz. Bu heyete "*Anşe Keneset A-Gedola*" (Büyük Meclisin Üyeleri) adı verilir. İşte, *tefila* metnini bu meclis oluşturmuştur.

Anşe Keneset A-Gedola *tefilan*ın metnini peygamberlik ruhu ve kutsal ilham yoluyla oluşturmuşlar ve bu metnin içine çok büyük ve kutsal sırlar yerleştirmişlerdir. Bu nedenle kişi dua ettiği zaman, başka düşüncelere dalmamalı, tam olarak, söylediği dua sözlerine odaklanmalıdır.

Megila Okuma Kuralları

Yaprak
18

Megilat Ester yazıldığı düzene göre okunmalıdır. *Gemara*, pasukları sırasıyla okumayan bir kişinin Megila okuma *mitsvası* ile ilgili yükümlülüğünü yerine getirmiş olmayacağını vurgulamaktadır.

Megilat Ester'i halk için okuyan bir *hazan* pasuklardan birini okurken şaşırırsa, örneğin yanlışlıkla tek bir sözcüğü atarsa, ne yapmalıdır?

Gemara, eğer *hazan* tüm pasukları okumaya devam edip yalnızca Megila'yı bitirdikten sonra geri dönerek eksik bıraktığı pasuğu tamamlarsa, onu dinleyen kimsenin yükümlülüğünü yerine getirmemiş olacağını belirtmektedir, çünkü pasukları sırasına göre okumak gerekir!

Hayatı Kurtulan Gelin (devam)

"Bil ki" demişlerdi astrologlar, "yıldızlardan gördüklerimize göre, gelin kızın, düğün gecesi zehirli bir yılan tarafından sokulup ölecek!"

Kalplerini derin bir endişe kemiriyor olmasına rağmen ev halkı, bir yandan gelinin üzerinden bu kötü talihin iptal edilmesi için dua ve yakarılarla Tanrı'nın

merhametini uyandırmaya gayret ederken, bir yandan da düğün hazırlıklarına ara vermeden devam ediyordu.

Ve beklenen gün geldi. Geri planda düğün melodileri duyuluyordu. Damat gelini kendisine kutsal kıldı ve düğün ziyafeti büyük bir görkem ve ihtişamla başladı...

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

Devamı
193'te

Bu nedenle, Megila'yı okuyan bir kişi herhangi bir pasukta hata yaptığı takdirde hemen aynı pasuğun başına dönerek onu bir kez daha doğru bir şekilde okumalı ve Megila'yı okumaya ancak bundan sonra devam etmelidir.

Gelin bir *alaha* daha öğrenelim.

Reuven sinagogda oturuyor ve okunmakta olan Megila'yı pür dikkat dinliyor. Ama birden bire... hapşırıyor. Tam o saniye içinde *hazan*ın okuduğu sözcüğü dinlemeyi başaramıyor. Reuven ne yapmalıdır?

Hemen eksik kalan sözcüğü kendi ağzıyla okur ve eksiği bu şekilde tamamlayarak geri kalan kısımları da yine dikkatle dinlerse, yükümlülüğünü yerine getirmiş olur.

Netanya'lı Zevulun, Purim İçin Yerusalayim'e Giderse

Yaprak

19

Bu yaprakta sizinle birlikte, kutsal Hahamlarımızın Megilat Ester'in pasuklarından nasıl *alaha* öğrendiklerini göreceğiz.

Daha önce de gördüğümüz gibi, Yeoşua bin Nun'un günlerinde etrafı surlarla çevrili olan şehirlerde Purim 15 Adar günü kutlanırken, Yeoşua bin Nun zamanında etrafında sur bulunmayan yerlerde ise Purim bayramının tarihi 14 Adar'dır. Bu nedenle, o dönemde surları olan Yerusalayim şehrinde Purim 15 Adar'dadır, ama o günlerde surlarla çevrili olmayan, örneğin, Netanya şehrinde Purim 14 Adar'da kutlanır.

Şimdi gelin bir soru soralım: Zevulun Yerusalayim'de oturuyor, ama bir haftalığına Netanya'ya gitti. Zevulun Purim bayramını ne zaman kutlayacaktır? Evi Yerusalayim'de olduğu için 15 Adar'da mı, yoksa halen Netanya'da olduğu için 14 Adar'da mı?

Hahamlarımız bu sorunun cevabını "Netanya" olarak vermektedir. Bunu nereden öğrenmişlerdir?

Çünkü Megila'da "*Bu nedenle, sursuz Yahudiler, sursuz şehirlerde oturanlar, Adar ayının on dördünü... kutlarlar*" (Megilat Ester 9:19) diye yazılıdır. Dikkat ettiniz mi? "*Sursuz Yahudiler*" deyip surları olmayan şehirlerde ikamet eden Yahudilerden bahsettikten sonra, buna ayrıca ekleme yapıp "*sursuz şehirlerde oturanlar*" ifadesini de yazmaya ne gerek vardır? İşte Hahamlarımız buradan bir kural öğrenmişlerdir: Normalde etrafı surlarla çevrili bir şehirde ikamet eden bir kişi, Purim bayramında sursuz bir şehirde bulunuyorsa, bayramın gereklerini 14 Adar'da yerine getirmelidir.

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Babil'de

Raba Babil'e geri döndüğünde Sura'da Rav Una'nın yanında öğrenimine devam etti. Hocası Rav Una vefat ettikten sonra, Rav Una'nın en seçkin öğrencilerinden olan arkadaşlarıyla birlikte Rav Yeuda'nın yanında öğrenim görmek üzere Pumbedita'ya geçti.

Amora Raba, nadir görülen keskin zekâsı ve ince düşünce yeteneğiyle ünlenmişti ve Hahamlar onu, sahip olduğu analiz becerilerini tanımlamak üzere "*oker arim*" (dağları söken) lakabıyla anarlardı.

Amora Abaye'nin aktardığı üzere, Raba yalnızca "at uykusu" – yani "altmış nefes kadar" (bu bir deyimdir ve yaklaşık yarım saate denktir) – uyur, bunun dışında gündüz Tora öğrenimine hiç ara vermezdi.

Rav Yeuda'nın vefatının ardından Hahamlar Pumbedita *yeşivasının* başkanlığına atamak üzere gözlerini Raba'ya diktiler ve gerçekten de sonunda *roş yeşiva* olarak tayin edilen Raba, *yeşivaya* 22 yıl boyunca liderlik etti.

Raba

Gece Ne Zaman Sona Erer?

20 Yaprak

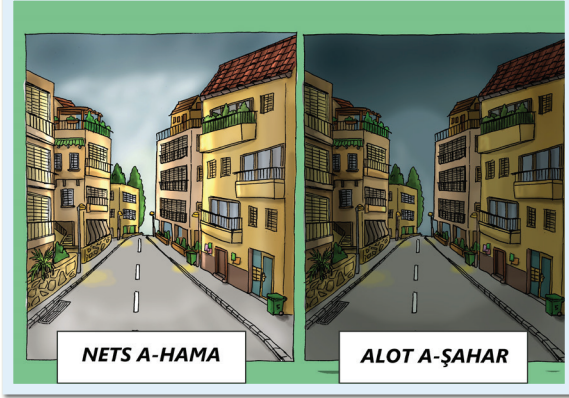
Bu yaprakta, her gün gece sona erip gündüz başladığı zaman meydana gelen iki süreç hakkında bilgi alıyoruz.

Bunların ilki “*alot a-şahar*”, ikincisi ise “*nets a-hama*”dır.

“*Alot a-şahar*” nedir? Tam çeviriyle “seherin yükselmesi” anlamına gelen bu terim, güneş henüz doğmadan önce doğu yönünde çok zayıf bir ışığın aydınlatmaya başladığı şafak veya tan vaktini belirtir. Birçok *alaha* otoritesi, *alot a-şahar* vaktinin güneşin doğuşundan yetmiş iki dakika önce olduğu görüşündedir.

“*Nets a-hama*” nedir? “Güneşin parıltısı” anlamına gelen bu terim, güneşin ucunun ufuktan yükselip parlamaya başladığı anı belirtir. Tabii ki *nets a-hama* vakti *alot a-şahar* vaktinden sonradır, çünkü ufukta önce biraz aydınlanma meydana gelir ve güneşin doğuşu daha sonra gerçekleşir.

Bazı *mitsvalar* yalnızca gündüz vakti yerine getirilebilir. Örneğin *berit mila* veya *tefilin* gibi *mitsvalar* bu sınıftadır. Aynı şekilde Megilat Ester de [gece bir kez okunmasının yanında] gündüz vakti okunur. *Gemara*, aslında *alot a-şahar* vaktinden itibaren gündüzün başlamış sayıldığını ve gündüze bağlı olan *mitsvalar*ın artık yerine getirilebileceğini, ama gündüzün tam olarak hangi anda başladığı konusunda hataya düşme olasılığı nedeniyle uygulamada *nets a-hama* vaktinin beklendiğini söylemektedir. O saatte güneşin doğmaya başladığı açıkça görüldüğünden, hataya yer kalmaz.

Hayatı Kurtulan Gelin (devam)

Gecenin ilerleyen saatlerinde mutlu gelin odasına çekildi ve süs olarak giysisine takılmış olan altın iğneyi üzerinden çıkardı. Bu değerli iğnenin güvende olacağı bir yer aradı ve duvarda uygun bir delik buldu. Bir daha takana kadar onun orada güvende olacağını

düşünüyordu.

Rabi Akiva'nın kızı bu altın iğneyi deliğin içine doğru itti. Ama tam o sırada, fark etmediği bir şey de oldu. Uzun iğne, duvarın içine gizlenmiş olan zehirli ve tehlikeli bir yılanın tam da gözünden içeri girmiş ve onu oracıkta öldürmüştü...

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
195'te

MASEHET MEGİLA PEREK 3: AKORE OMED

Tora'nın Onuru

Yaprak
21

Gemara, Moşe Rabenu'nun kutsal Tora'yı Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın Ağzından öğrendiği zaman, kırk gün ve kırk gece boyunca Göklerde olduğunu anlatmaktadır! Bu süre içinde Moşe Rabenu hiç oturmamış, hep ayakta durmuştur; zira Tora sıradan bir bilim değildir ve onu Tanrı korkusu ve büyük bir saygı ile öğrenmek gerekir.

Günümüzde Tora'yı oturur halde de öğrenmekteyiz. Ama acaba biliyor muydunuz? Moşe Rabenu'nun zamanından [II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından biraz önceki dönemde yaşamış olan] Raban Gamliel A-Zaken'in günlerine kadar, Tora öğrenen herkes bunu oturarak değil, Tora'nın onuru için ayakta durarak yapmıştır. Kimse Tora'yı oturur halde öğrenmemiştir.

Ancak bundan sonra nesillerin üzerine bir zayıflık çökmüş, insanlar daha dayanıksız hale gelince sürekli ayakta durup öğrenime konsantre olmak zorlaşmıştır. Bu nedenle Hahamlarımız Tora öğrenirken oturulabileceğine hükmetmişlerdir.

Tora'ya Kaç Kişi Çağılır?

Yaprak
22

Her Pazartesi ve Perşembe günü dualarımızda cemaat halinde Tora'yı okuruz. Aynıısı kutsal Şabat günü, oruç günleri, Hanuka, Purim, Roş Hodeş, *Yom Tov*, *Hol A-Moed* ve Yom Akipurim için de geçerlidir.

Tora okunduğu sırada Tora *berahaların* okumaları için insanlar çağılır.

Tora'ya kaç kişi çağılır? *Gemara* en az üç kişinin çağırılması gerektiğini söylemektedir. Bu nedenle Pazartesi, Perşembe ve oruç günlerinde üç kişi çağılır. Roş Hodeş ve *Hol A-Moed*'de dört kişi çağılır. *Yom Tov*'da beş kişi, Yom Akipurim'de altı kişi ve kutsal Şabat günü de yedi kişi çağılır.

Çağrılan her kişi için kaç pasuk okumak gerekir? *Gemara*, Tora'ya çıkan herkes için en az üç pasuk okumak gerektiğini belirtmektedir.

Sevgili çocuklar! "*Hatam Sofer*" adlı eserin yazarı, dualarda cemaatle birlikte Tora okumanın gerekli olduğu günlerin hepsini ima eden bir pasuk bulmuştur. Tora'da *Teruma peraşasında* "*Ve onlardan alacağın bağış şudur: altın (zaav), gümüş (kesef) ve bakır (nehoşet)*" (Şemot 25:3) diye yazılıdır.

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Pumbedita'daki Yeşivasında

Raba'nın Pumbedita yeşivasında başkanlık görevini yürüttüğü dönemde yeşivaya çok sayıda öğrenci katılmış ve yıl içinde öğrenci sayısı 400'ü bulmuştu. "*Yarhe Kala*" adı verilen Adar ve Elul aylarında (bkz. sayfa 60) yeşivaya, Tora öğrenmeye can atan binlerce Yahudi toplanıyordu ve o dönemlerde 12.000 civarında bir öğrenci sayısına ulaşıyordu (*Baba Metsia* 86a)!

Raba fakir ve çok sıkıntı çeken biriydi.

O kadar ki, evinde arpa ekmeği bile yeterli miktarda bulunmuyordu. Ama buna rağmen öğrencilerinden birinin tam bir *maseheti* öğrenmeyi tamamladığı her seferinde, Tora neşesini ve sevgisini arttırma amacıyla tüm öğrencilere bayramda olduğu gibi bir ziyafet verirdi.

Öğrencilerinin en büyükleri arasında, *Amora* Rava ile aynı zamanda Raba'nın yeğeni de olan *Amora* Abaye sayılabilir.

Raba

Bunlardan **zaav** sözcüğü *zayin*, *e* ve *bet* harfleriyle yazılır. Bunların sayısal karşılıkları sırasıyla 7, 2 ve 5'tir. Böylece bu sözcük, 7. gün olan Şabat, 2. gün olan Pazartesi ve 5. gün olan Perşembe'yi ima etmektedir. **Kesef** sözcüğünü oluşturan *kaf*, *sameh* ve *pe* harflerinde de, baş harflerini oluşturdıkları Kipur, Sukot ve Pesah/Purim'e yönelik bir ima görülebilir. **Nehoşet** sözcüğünü oluşturan *nun*, *het*, *şin*, *tav* harfleri de sırasıyla "*Ner Hanuka*" (Hanuka kandili), Roş Hodeş, Şavuot/Şemini Hag A-Atseret ve **Taanıyot** (oruçlar) hakkında bir ima niteliğindedir.

Minyan'la Yapılması Gereken Mitsvalar

Yaprak

23

Bu yazımızda, yalnızca on yetişkin erkeğin (*minyan*) yerine getirebildiği kutsiyet temalı mitsvaları öğreneceğiz.

"Barehu et AD... A-Mevorah": *Şahrit* ve *arvit* dualarında *hazan* "*Barehu et AD... a-mevorah*" (Mübarek Tanrı'yı mübarek kılın) sözlerini söyler ve cemaat da "*Baruh AD... a-mevorah leolam vaed*" (Mübarek Tanrı ebediyen mübarektir) diye cevap verir. *Barehu* cümlesi ve cevabı ancak on yetişkin erkek varsa söylenebilir.

Hazarat A-Şats; Keduşa ve Kadiş: On yetişkin erkek birlikte dua ettikleri zaman *Amida* duasını önce her biri tek başına sessizce okur. Bunun ardından *hazan* duayı sesli olarak tekrarlar. Buna "*hazarat a-şats*" (*hazan*'ın tekrarı) adı verilir. [*"Şats"* sözcüğü "*şeliah tsibur*" (cemaatin temsilcisi) sözcüklerinin baş harflerinden oluşur ve *hazanı* belirtir.] Ama eğer *minyan* yoksa *Amida* tekrar edilmez. Aynı şekilde *Kadiş* ve *Keduşa* parçaları da yalnızca *minyan* varsa söylenebilir. Ve yine, Tora'yı ve peygamberler kitabından *aftara* parçasını (bkz. sıradaki yazımız) okuyabilmek için de on yetişkin erkek gerekir.

Biliyor musunuz? *Birkat A-Mazon* söylerken de birlikte yemek yemiş on kişinin varlığının özel bir önemi vardır. *Gemara*'nın belirttiği üzere, eğer üç veya daha fazla kişi birlikte yedilerse, *beraha* öncesinde "*zimun*" adı verilen daveti (bkz. I. Kitap, sayfa 38) yapan kişi "*Nevareh Şeahalnu Mişelo*" ([Tanrı'yı] mübarek kılalım, çünkü O'na ait olandan yedik) der. Onlar da "*Baruh Şeahalnu Mişelo Uvtuvo Agadol Hayinu*" (O'na ait olandan yediğimiz ve O'nun büyük iyiliği sayesinde yaşadığımız [Tanrı] mübarektir) diye cevap verirler. Ama eğer on kişi varsa, o zaman Tanrı'nın İsmi de buna eklenir ve davet "*Nevareh Elokenu Şeahalnu Mişelo*" şeklinde yapılırken, cevap da "*Baruh Elokenu Şeahalnu Mişelo Uvtuvo Agadol Hayinu*" sözleriyle verilir.

Tora Okunuşundan Sonra Aftara

Yaprak

24

Şabat, bayram ve bazı oruç günlerinde Tora okunduktan sonra peygamberler kitabından bazı kısımlar okunur. Genellikle bu kısımlar, *peraşayla* veya içinde bulunan tarihle doğrudan ilgisi olan konulardan seçilmiştir. Örneğin Roş Aşana ile Yom Akipurim arasındaki Şabat günü, Peygamber Oşea'nın kitabından, *teşuva* konulu bir kısım okunur: "*Şuva Yisrael Ad AD... Elokeha*" ("Tanrı'na geri dön ey Yisrael"). Tişa BeAv'dan sonraki Şabat günü Yeşayau kitabından teselli teması içeren bir kısım okunur. Bu kısımda Kutsal ve Mübarek Tanrı, Bet-Amikdaş'ın yıkılışı sonrasında Bene-Yisrael'i teselli etmektedir.

Peygamberler kitabından yapılan bu okumalara "*aftara*" adı verilir.

Aftara okumasını kim öngörmüştür?

Kötü yürekli Antiyohus'un döneminde Yunanlar sinagogda Tora okumayı yasaklamışlardı. Başka çare kalmayınca, Hahamlar bunun yerine Peygamberler kitabından kısımların okunmasına karar verdiler, zira Yunanlar bu konuda bir yasak koymamışlardı.

Hayatı Kurtulan Gelin (devam)

Düğünün ertesi günü gelin tekrar süslenmek için bu altın takısını, sakladığı delikten almaya gitti. Onu çektiğinde iğneyle birlikte gelen şey karşısında tam bir şok yaşadı: Gözlerinin önünde, iğneye takılmış ölü bir yılan duruyordu!

Büyük bir heyecan ve minnettarlık

duygularıyla, gelin ve ailesi, onu astrologların önceden bildirmiş olduğu kesin bir ölümden kurtardığı için Evrenin Yaratıcısı'na şükranlarını sundular.

İlk heyecanları biraz dindikten sonra Rabi Akiva kızına "Söyle lütfen kızım" dedi...

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
197'de

Levuş (*siman* 284), bu kısımlara “*aftara*” adı verilmesinin sebebinin de bu olduğunu belirtir. Bu sözcük “muafiyet” anlamına gelir. O dönemde Peygamberler kitabından yapılan okumalar Tora’nın cemaat içinde okunması konusundaki yükümlülüğün yerini almakta, böylece bu konuda “muafiyet” sağlamaktaydı. Bu uygulama Yunanların yasağı kalktıktan sonra da iptal edilmemiş ve günümüze kadar gelmiştir (*Abudaram*). *Gemara* genellikle *Aftara* olarak yirmi bir pasuktan daha az okumamak gerektiğini söylemektedir.

İnsan Nasıl Tanrı Korkusu Sahibi Olur?

Yaprak Yılda sadece belirli bir dönemde yerine getirilen bazı *mitsvalar* vardır. Örneğin *şofar mitsvası* yalnızca Roş Aşana’dadır. *Matsa* yeme *mitsvası* yalnızca Pesah’tadır. Buna karşılık **25** bazı *mitsvalar* haftada bir kez yerine getirilebilir; örneğin Şabat *mitsvası* gibi. Bir de gece değil, sadece gündüz vakti uygulanabilen *mitsvalar* vardır; örneğin *tsitsit* ve *tefilin mitsvaları* gibi.

Bu yaprakta, kesintisiz olarak her zaman, her an yerine getirilebilecek *mitsvaların* da var olduğunu öğreniyoruz. Bu *mitsvalardan* biri “*yirat A-Şem*” (Tanrı korkusu) *mitsvasıdır*.

“*Yirat A-Şem*” *mitsvası* nedir? *Gemara*, insan doğduğu zaman, gelecekte hayatının nasıl bir şekil alacağı, uzun bir ömür sürüp sürmeyeceği gibi birçok konunun karara bağlandığını, ama Tanrı korkusuna sahip olup olmayacağı konusunda hiçbir kararın verilmediğini ve bu kararın tamamen kişinin kendi tercihiyle bağlı olduğunu söylemektedir.

İnsan bu tercihi nasıl yapar? Eylemlerini düşünüp onlar üzerine yoğunlaşarak. “*Hafets Hayim*” (*Biur Alaha, siman* 1) insanın kötü eğilimi (*yetsar ara*) onu günah işlemeye kışkırttığı zaman kişinin kendi kendisine “Tanrı benim ne yaptığımı görüyor. Ve eğer günah işlersem, üstüne bir de ceza alacağım” diye düşünmesi gerektiğini belirtir. Kişi böyle yaptığı zaman hayatı boyunca Tanrı korkusuyla yaşar ve kendisini yasakları çiğnemekten alıkoymaya nail olur.

Kim Kimdir?

Babil’deki Üçüncü Nesil Amoraim

Vefatı

Kral Şevor zamanında Yahudiler krallığın ağır zulmüne uğramıştı. *Gemara*’da bazı kişilerin Raba’yı Kral Şevor’a ispiyonladıkları anlatılmaktadır. İddialarına göre Raba binlerce Yahudi’nin “*Yarhe Kala*” dönemlerinde işlerini bırakmalarına neden oluyordu. Ayrıca bu dönemlerde tüm Yahudiler Pumbedita’ya toplandıkları için vergi memurları vergileri tahsil etmek üzere onların evlerine geldiklerinde kimseyi bulamıyorlar, böylece Yahudiler krallığa olan vergi yükümlülüklerini de yerine getirmiyorlardı. Bu duyumlar karşısında kral güvenlik güçlerini Raba’yı yakalamaları için gönderdi. Raba Pumbedita şehrinin çevresindeki koruluklarda saklandı ve tüm o dönem boyunca ağzı Tora sözleri söylemeyi bir an için bile bırakmadı.

Raba kralın güvenlik güçlerinden saklanırken, Göksel *bet dinde* zor bir soru ortaya çıktı. Bu nedenle Göklerde, söz konusu soruda görüş ayrılıklarını çözüme kavuşturması

için Raba’yı Göksel *bet dine* getirmeye karar verdiler. Görevini yapması için ölüm meleği gönderildi, ama Raba Tora öğrenimini bir an için bile kesmediği için ölüm meleği ona yaklaşmayı bir türlü başaramıyordu. Bu sırada, Raba’yı arayan süvari birliği oraya yaklaşmıştı ve neredeyse onu bulacaktı. Raba, krallığın eliyle öleceğine Göklere eliyle ölmeyi tercih edeceğini söyledi. Ruhu Göklere yükselmeden bir an önce Raba, *tsaraat* lekeleri hakkında kendisine sorulan bir soruya “*Taor! Taor!*” (saf; saf) diye cevap verdi. O sırada Göksel bir Ses çıktı ve “Ne mutlu sana Raba bar Nahmani ki bedeninin saftır ve ruhun da saflık içinde çıktı!” dedi (*Baba Metsia* 86a).

Raba arkasında Rava adlı bir evlat bıraktı [ama bu Rava, Abaye’nin partneri olan ünlü *Amora* Rava değildir]. Rava Tora’yı babası Raba’dan ve ondan sonra Pumbedita *yeşivasının* başkanlığını devralan Rav Yosef’ten öğrenmiştir.

Raba

MASEHET MEGİLA
PEREK 4:
BENE AIR

Binyamin Neden Kodeş Akodaşim'e Nail Oldu?

Yaprak
26

Bene-Yisrael'in Erets-Yisrael'i fethetmelerinin ardından, Yeoşua bin Nun ülkeyi kabilelere paylaştırmış ve her kabile, ülkeden bir pay almıştı. Hangi toprakları hangi kabilenin alacağı neye göre belirlenmişti? Kuraya göre!

Yeruşalayim şehri Yeuda kabilesinin payına düştü, ama Bet-Amikdaş'ın bulunduğu bölgenin bazı kısımları Binyamin kabilesinin payındaydı.

Gemara, *Mizbeah*'ın inşa edildiği yerin Binyamin kabilesine ait olduğunu anlatmaktadır. *Mizbeah*'ın sadece küçük bir kısmı, Yeuda kabilesine ait olan bölgede kalıyordu. *Tsadik* Binyamin kutsiyet ruhu (*ruah a-kodeş*) yoluyla, ileride bir gün Bene-Yisrael'in Erets-Yisrael'e gireceklerini ve *Mizbeah*'ın bulunduğu yerin de, Yeuda kabilesinin bölgesinde kalan küçük bir kısım haricinde kendi kabilesinin payına düşeceğini görmüştü. Binyamin *Mizbeah*'ın kapladığı alanın neden hepsi kendi payına düşmedi diye tüm hayatı boyunca üzülmüştü.

Kutsal ve Mübarek Tanrı, Binyamin'in bu kadar üzüldüğünü görünce "Binyamin, kutsal *Şehina*'nın kendi payına düşen bölgede olmasına nail olacak" dedi. Ve gerçekten de Binyamin kabilesi buna nail olmuş ve *Kodeş Akodaşim* onun payına düşmüştür. *Kodeş Akodaşim*'de *Aron Aberit* ve onun kapağı olan *kaporet* yer alırdı ve *Şehina* da orada barınırdı.

Rabi Zakay Neden Uzun Ömre Nail Oldu?

Yaprak
27

Gemara Rabi Zakay'la ilgili ilginç bir olay anlatmaktadır.

Rabi Zakay uzun bir ömre nail olmuştu ve *Gemara*'nın anlattığı üzere öğrencileri ona "Rabenu! Bu kadar uzun yaşamayı nasıl hak ettiniz?" diye sormuşlardı. Rabi Zakay "Çok önemli üç konuda çok titiz davrandım" diye cevap verdi.

Rabi Zakay'ın titiz davrandığı önemli şeylerden biri, Şabat'la ilgilidir. Rabi Zakay, kutsal Şabat günü *Kiduş* söyleme *mitsvasını* hiçbir zaman ihmal etmemiş ve şarabı olmayan bir kişi *Kiduş*'u ekmekle de yapabilmesine rağmen, o her zaman şarapla *Kiduş* yapmaya özel bir özen göstermişti.

Hayati Kurtulan Gelin (devam)

"Acaba büyük bir *mitsva* mı yaptın veya özel bir dua mı ettin de bu sayede kurtuldun?"

Gelin biraz düşündü. Acaba bu harika kurtuluşunu neye bağlayabilirdi? Bir sonuca vardığında saygın babasına anlatmaya başladı: "Düğün gecesi tüm

davetliler sevinçli kutlama ziyafetiyle meşgulken kapıya çok yoksul ve düşkün bir adam gelerek, açlığını biraz olsun dindirebilmek için kendisine yiyecek bir şeyler verilmesini rica etti. Ama o sırada herkes düğünün büyük sevinciyle meşguldü ve onu hiç fark bile etmediler..."

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
203'te

Rabi Zakay anlatmaya devam etti: “Yaşlı annem de bu konuda çok titizdi. Bir keresinde Şabat arifesinde annem *Kiduş* için şarap alacak paramızın olmadığını görünce, şarap satın alabilmek için eşarplarından birini satmıştı!”

Kiduş mitsvası konusundaki titizliği sayesinde annesi daha sonraları zenginliğe nail olmuş ve öldüğünde oğluna üç yüz fıçı şarap miras bırakmıştı. Rabi Zakay iyi bir yaşlılıktan sonra vefat ettiğinde arkasında **üç bin** fıçı şarap miras bırakmıştır.

Öğrenim Yöntemleri

Yaprak

28

Tora’da *Tamid-korban*ın yapılması hakkında “**Bir olan kuzuyu sabah yap ve ikinci kuzuyu akşam üstü yap**” (Bamidbar 28:4) demektedir.

Gemara’da anlatıldığına göre bir keresinde bir Haham bir soru sormuştu: “Tora bu pasukta neden gereksiz görünen uzun ifadeler kullandı? Sadece ‘sabaha bir kuzu yap’ dese de yeterli olurdu. Öyleyse neden ‘**bir olan kuzuyu sabah yap**’ dedi? Burada gereksiz sözcükler yok mu?”

Gemara’nın açıkladığı üzere, buradaki “*a-ehad*” (bir olan) sözcüğü bize, sürüdeki en iyi, en benzersiz, en özel kuzunun seçilmesi gerektiğini öğretmektedir.

Rambam (*İlhot İsüre Mizbeah* sonu), kutsal Tora’nın bu şekilde bize kötü eğilimimizi kırmayı ve *mitsvaları* sevmeyi öğrettiğini belirtir. Bir kişi Tanrı’ya bir *korban* getireceği zaman, sahip olduğu en iyi hayvanı getirmelidir. Bir sinagog inşa ettiği zaman, kendi evinden daha görkemli bir yapı inşa etmelidir. Fakirleri doyuran bir kişi, onlara elindeki en kaliteli yiyecekleri vermelidir. Bu şekilde insan, böyle titiz davranma suretiyle, *mitsvanın* önemini hissetme ayrıcalığını yaşayacaktır.

Bet Keneset – Kutsal Bir Yer

Yaprak

29

Bet keneset, yani sinagog, çok kutsal bir yerdir. *Gemara* bir keresinde *Amora* Şemuel’in babasının, Neardea şehrindeki sinagogda Levi adında bir hahamla birlikte oturduğunu anlatmaktadır. Çok *tsadik* ve kutsal insanlar olan bu iki büyük haham, sinagogun içinde büyük ve korku uyandırıcı bir kutsiyet olduğunu somut bir şekilde hissetmişler ve duydukları büyük huşu ve korku nedeniyle sinagogdan dışarı çıkmışlardır.

Gemara Tora öğrenmek için en uygun yerin sinagog olduğunu söylemektedir. *Gemara*’da anlatıldığı üzere *Amora* Abaye başlarda Tora öğrenimini evinde gerçekleştirir ve sinagoga yalnızca dua etmek için giderdi. Ama daha sonraları Kral David’in sözlerinden, öğrenimi sinagogda gerçekleştirmenin daha uygun olduğunu öğrendiğini söylemiştir.

Kim Kimdir?

Babil’deki Üçüncü Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Üçüncü *Amoraim* neslinde Babil’deki *Amoralardan* biridir. Babasının adı Hiya’dır. Rav Yosef Babil’de doğmuş ve Pumbedita’da yaşamıştır. Orada, Pumbedita *yeşivası* başkanı Rav Yeuda bar Yehezkel’den Tora öğrenmiştir. Yine, Rav Una, Rav Hisda (Sura’da), Rav Nahman, Rav Kaana gibi Babil’in diğer büyük *Amoralarından* da Tora öğrenmiştir, ama her türlü şüpheli konuyu sorduğu esas

hocası Rav Yeuda’ydi.

Babil *Amoraları* içinde birçoğu Rav Yosef’in arkadaşıydı, ama en yakın dostu, Raba bar Nahmani’ydi. Rav Yosef ondan yaşça daha büyük olmasına rağmen, Raba Pumbedita *yeşivasının* başkanı olduğundan Rav Yosef de kendisini onun kararlarına tabi kılmıştı ve ikisi birlikte “*Amorae DeFumbedita*” (Pumbedita *Amoraları*) diye anılırdı (*Sanedrin* 10b).

Rav
Yosef

Şulhan Aruh'un yazarı *Maran* (üstadımız) Rabi Yosef Karo, sinagogda Tora öğrenen kişinin, öğrendiklerini kolayca unutmayacağını yazar (*Şulhan Aruh Yore Dea* 246:22).

Sinagog, kutsiyeti nedeniyle “*kapandarya*” (kestirme yol) olarak kullanılamaz. Kişi yolunu kısaltma amacıyla sinagoga girmemelidir, zira bu, sinagogun onuruna uygun değildir. Bunun yerine çevreden dolaşmak gerekir.

Arba Paraşiyot

Yaprak Yılda dört Şabat gününde, haftanın *paraşası*na ek olarak özel birer *paraşa* daha okunur.

30

“**Paraşat Şekalim**”: Bu dört Şabat gününün ilkinde, *mahatsit a-şekel mitsvasını* okuruz (bkz. sayfa 17). Her Yahudi'nin Bet-Amikdaş'a yılda bir kez yarım *şekel* bağış yapması gerekir. Toplanan paralarla, tüm toplum adına getirilen *korbanlar* satın alınır. Bu *mitsvanın* Roş Hodeş Nisan'a kadar yerine getirilmesi gerektiğinden, Hahamlarımız, bunu hatırlatma amacıyla “*Paraşat Şekalim*”in bunun bir ay kadar öncesinde okunmasını uygulamaya koymuşlardır.

“**Paraşat Zahor**”: Purim'den önceki Şabat gününde ek *paraşa* olarak, “*Amalek'in sana yaptıklarını hatırla (Zahor)*” sözleriyle başlayan ve Amalek'in isminin silinmesini öngören *paraşa* okunur. Bu *paraşanın* Purim'den önce okunmasının sebebi, kötü yürekli Aman'ın Amalek soyuna mensup olmasıdır.

“**Paraşat Para**”: Ertesi Şabat günü *para aduma* (kızıl inek) *mitsvasıyla* ilgili *paraşayı* okuruz. Kızıl ineğin külleri, bir ölüye temas veya onunla aynı çatı altında bulunma nedeniyle *tame* olmuş bir kişinin üzerine serpilirdi. Bu *paraşanın* bu zamanda okunmasının amacı, yaklaşmakta olan *Pesah-korbanı* öncesinde manevi açıdan temiz olmayan (*tame*) kişilere arınmaları gerektiğini hatırlatmaktır. *Mişna Berura* (685:1), *Paraşat Para*'nın Bet-Amikdaş yokken de okunması gerektiğini yazar. Bunun amacı, insanları, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın bizim üzerimize de saf sular serperek bizi en kısa zamanda kurtarması için dua etmeye sevk etmektir.

“**Paraşat A-Hodeş**”: Roş Hodeş Nisan'dan önceki Şabat gününde *Pesah-korbanı* ile ilgili *mitsvayı* içeren *paraşa* okunur. Bu *paraşa* “*Bu ay (A-hodeş a-ze)...*” sözleriyle başladığı için “*Paraşat A-Hodeş*” adını almıştır.

Pesah'ın Yedi Gününde Okunan Paraşalar

Yaprak *Gemara*, Pesah'ın yedi [Diaspora'da sekiz] günü boyunca her gün hangi *paraşaların* okunacağını hatırimızda tutabilmemiz için bir *siman* (hatırlatıcı işaret/sözcük/cümle) vermiştir: “*Maşah Tora, Kadeş BeHaspa, Pasal BeMadbera, Şalah Buhra.*” Bu *siman* ne anlama gelmektedir?

31

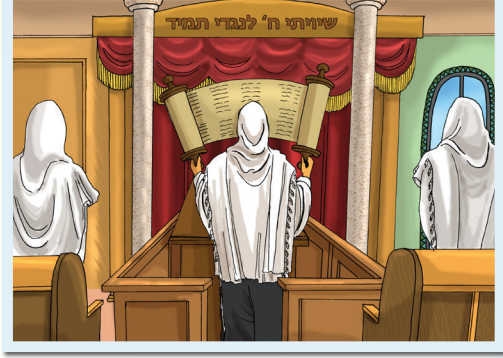
“**Maşah**”: Pesah'ın ilk günü, Mısır'da gerçekleştirilmiş olan ilk *Pesah-korbanı* ile ilgili parçayı okuruz. Bu parçanın başında Moşe Rabenu Bene-Yisrael'e “*kendinize bir davar çekin (mişhu) ya da alın*” (Şemot 12:21) talimatını vermektedir. “**Tora**”: Bu sözcük Aramca “boğa” anlamına gelir. İkinci gün Emor *paraşasından* “*Bir boğa... doğduğunda...*” (Vayikra 22:27) sözleriyle başlayan bir alıntı okunur. “**Kadeş**”: Üçüncü günkü *paraşa* “*Bene-Yisrael içindeki her behoru... kutsa (kadeş)*” (Şemot 13:2) sözleriyle başlar. “**BeHaspa**”: Bu sözcüğün kökü *kesef*, yani “*para*”dır. Dördüncü gün okunan kısmın ilk sözleri “*...fakire borç para vereceğin zaman...*” (Şemot 22:24) şeklindedir. “**Pasal**”: Beşinci günkü *paraşa* “*Tanrı Moşe'ye 'Kendine baştakiler gibi iki taş levha yont (pesol)' dedi*” (Şemot 34:1) sözleriyle başlar. “**BeMadbera**”: Aramca “çölde” anlamına gelen bu sözcük, altıncı gün okunan ve “*A-Şem Moşe'ye Sinay Çölü'nde (be-midbar) konuştu...*” (Bamidbar 9:1) sözleriyle başlayan *paraşa* için bir hatırlatıcıdır. “**Şalah**”: Yedinci gün, *BeŞalah paraşasından* Kızıldeniz'in yarılışıyla ilgili kısım okunur (Şemot perek 14-15). “**Buhra**”: Aramca “*behor*” anlamına gelen bu sözcük, sekizinci gün Diaspora'da okunan “*Sığırında ve davarında doğan tüm behor erkekleri Tanrı'n A-Şem Adına kutsiyete adamalısın*” (Devarim 15:19) sözleriyle başlayan kısmın hatırlatıcısıdır.

Sefer-Tora İçin *Agbaa* ve *Gelila* Kuralları

Yaprak

32

Tora okunduğu zaman Sefer Tora herkesin görmesi için kaldırılır. Buna *Agbaa* [veya *Akama*] (yükseltme) adı verilir. *Agbaa* işlemi Sefarad geleneğinde [bazı cemaatlerde Tişa BeAv hariç] Tora okunmadan önce, Aşkenaz geleneğinde ise Tora okuması sona erdikten sonra gerçekleştirilir. Bu işlemi yapan kişi, Sefer-Tora'yı iki eliyle, açık olarak ve yazılı yüzü kendisine bakacak şekilde yukarı kaldırmalı ve halka bu şekilde göstermelidir.

Tora okunduktan sonra Sefer-Tora kapatılır. Sefer-Tora'nın "*atse a-hayim*" (hayat ağaçları) adı verilen iki çubuğunun içe doğru yuvarlanmasıyla gerçekleştirilen bu işleme *Gelila* (yuvarlama) adı verilir. Bu yapıpta *Gelila* işleminin nasıl yapılması gerektiğini öğreniyoruz.

Bilindiği gibi Sefer-Tora çok uzun tek bir parşömen halinde hazırlanmaz. Bunun yerine çok sayıda parşömen üzerine yazılır ve bunlar özel bir iplikle birbirine eklenerek Sefer-Tora oluşturulur. *Gelila* yapıldığı zaman iki parşömen parça arasındaki dikişli yerin iki *atse a-hayim* arasında kalmasına dikkat etmek gerekir. Neden?

Çünkü eğer ortada dikişli yer değil de parşömen kısmı kalırsa, *Gelila* işlemi çok gergin bir şekilde yapıldığı takdirde, gerilen parşömenin yırtılma olasılığı vardır. Bu nedenle iki parşömenin birbirine dikişle eklendiği kısmı ortada tutmak gerekir, zira *Gelila* işlemi çok gergin yapılırsa en kötü ihtimalle sadece dikişler sökülecektir ki bu durumda parşömenler birbirine tekrar dikilebilecektir (*Şulhan Aruh* ve *Rema*, *Orah Hayim* 147).

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Öğretisi

Amora Rav Yosef, tüm *mişna* ve *baraytalar* üzerindeki müthiş uzmanlığı nedeniyle, neslinin Hahamları arasında, tüm Tora'nın Yisrael'e verildiği Sinay Dağı'na atıfla "Sinay" lakabıyla anılırdı. Gerçekten de bir keresinde Rav Yosef öğrencilerine "Bana bir soru sorduğunuz zaman hiç size cevap vermediğim oldu mu?" diye sormuştur (*Megila* 23a).

Talmud'a dair her konudaki büyük uzmanlığının yanı sıra, Rav Yosef, Tanah'ın Aramca tercümesi (*Targum*) konusunda da özel bir uzmanlığa sahipti. Her ne kadar onun neslinde Tora üzerinde Onkelos ve Yonatan ben Uziel'in Aramca çevirileri gibi çeviriler hâlihazırda mevcut idiyse de, Rav Yosef, *Targum* konusuna önem vermiş ve mevcut çevirilere eklemeler yapmıştı.

Özellikle *NaH* (*Neviim* [Peygamberler] ve *Ketuvim* [Yazılar]) bölümlerinin çevirisine önem vermiştir. *Gemara*'da onun yaptığı çeviri birkaç yerde geçmektedir ve çok sayıda *Amora* onun tefsirini kabul etmekle kalmamış, gerek *pasukların* tam anlamları gerekse de *alaha* açısından, onun tefsirinden yararlanmıştır da.

Rav Yosef ayrıca Tanah'ın *pasuklarını* sürekli tekrarlar ve onlar hakkında *deraşalar* yapardı (bkz. *Kiduşin* 30a). Öğrencilerine sık sık "*may kera?*" (hangi *pasuk*), yani "*alaha* hangi *pasuktan* ve nasıl öğreniliyor?" diye sorardı.

Rav Yosef, Tora'nın gizli olmayan öğretileri üzerindeki yoğun çalışmasının yanında, gizli öğretiler konusunda da uzmandı.

**Rav
Yosef**